

VČELKA

časopis pre školskú mládež.

Ročník III.

Turč. Sv. Martin, 15. marca 1881.

Číslo 3.

Themistokles druhý.

Idylla.

(Dokončenie.)

Konečne, cieľom vyučovania tu sediac, obrátil som rozhovor na rozumnú reč a riekol s dôrazom:

„Dnes videl si, milý synku, mladý ešte, to, čomu druhí len v starobe mohli sa naučiť. Jak trefne a pravdivo zmienil sa o tom kráľ Šalamún — čo my dočítali sme sa v knihe Starého Zákona — to stalo sa znova pred zraky našimi. My videli sme tam a vidíme tu jeden do-brácky národ podrobený vo vlastnej otčine krutým nepriateľom; ale tiež i od neomýlnnej záhuby kroz múdru radu a hrdinský čin vodu svojho zachránený!“

„Pravdu máte, milý otče!“ vetil chlapec. „Práve tak, jakoby pri-nieľ sa bol tomu z Kornelia Nepota, statočný tento náš kácer osvobodil rodinku svoju od pažeráka divokého zhubcu feriny, zachrániac ju na bezpečnú sibot. Pozrite, tam leží náš ostrov Salamis, a tento náš — — nie, nebudeme ho viac volať jednoducho kácerom — to je neslušno viac: Themistokles toho mena druhý nech sa zovie napozatým!“

„Múdro slovo povedal si, synku, teraz!“ riekol som s úsmevom; „nech tak bude! A dáme na známosť všetkým domácim, jako napozatým káčera nášho menovať budeme. Themistokles! to meno nech nosí ku sláve svojej u ľudí i u drúbeže až k onomu smutnému dňu, v ktorom dostihne ho osud, podobný jeho predkom!“

Premýšľave znovu chytil sa synček slova.

„Jaký osud? O jakom smutnom konci hovoríte, otče?“

O tom myslím, ktorý žiadneho domáceho operenca nemine. Bo jestliže nesožere ho liška, zjeme ho my ľudia! Znáš, synku, čo znamenajú martinské husy? Neskoro v jaseň, po ukončených poľných prácach, skoro každý hospodár, jakoby na odmenu, dlhú letnú prácu a trampoty svoje vynahradí si niečím dobrým a príjemným. Pozve priateľov do domu svojho na hostiny a pritom i služom svojím niečo viac a stredrejšie nadelí. Vtenkrát, keď na stole ležiac pyši sa upečená martinská hus, každý raduje sa na masťný kúsok z nej. I pohár koluje vtedy z ruky do ruky i veselá pieseň ozýva sa pri užívaní darov Božích. Vtedy je veselo okolo stola. Taký sviatok a hod požaduje ne jeden život z husienca, kurienca a holubienca. V ten čas domáca gazdiná a kuchárka donášajú na stôl smačné pečene, aby nimi vyzdobily stôl a pohostily hostov. Tomuto osudu neujde raz ani náš kácer, a čo hneď i Themistoklesom bude zvaný!¹⁴

Zplašene vyskočil chlapec z trávniku a červený rumenec polial líca jeho. „Nie, milý otče! to stať sa nesmie s naším kácerom nikdy! Jakoby sa v našom dome niečo tak barbarského, tak ukrutného len stať smelo? O niečom takom nebolo nikdy slyšať vo svete!“

A chvílenku dumajúc posúdil chlapec, premýšľajúc v duchu, až konečne nová myšlienka vyvarila sa v hlave jeho.

„Už to mám! Už som to vymyslel, jako ho zachránilme pred smrťou!“

A dobre, premyslene začal hovoriť:

„O prytaneione Athénskeho (áno, tak sa to menuje) len nedávno rozprávali ste mi, otče, jako ten slavný grécky národ zaslúžilých o dobro ľudu mužov až do vysokej jejich staroby si vážil a ctil. Odpočívajúc po hrdinských činoch, osvobození od všetkých starostí, požívali starci athénski v dome obecnom spoločnú stravu, v rozpomienkach na zlaté, hrdinské časy, prežívajúc vo veľkej vážnosti u spoluobčanov, až konečne nasýtených životom zastihla jich pokojná smrť. A to bola krásna a dobročinná ustanovizeň. Milý otecko! Čo myslíte? Keby sme i my v našom dvore tiež taký prytaneion (útulok odpočinku) pre nášho Themistokla založili?“

„Synku, opäť riekol si múdre a správne!“ povedal som. „Divím sa tvojej chápanosti, ktorú vždy k dobrej veci znáš zosohovať. A vždy podarí sa to, keď poradia sa dvaja múdрым slovom. Ale musíš znáť, synku, že pánom nad životom a smrťou drúbeže v našom dome je tvoja: mama. Pokús sa o to, mladý pravotárko, id rýchlo ku matke a rozpo-vedz jej o všetkom, čo znamenitého sa tu pridalo. Zastávaj vec svoju dobre. Mama s úľubou vypočúva, ako s peknými slovami predneseš jej premyslenú vec. Znáš jej dobré srdce, a ona iste pozvoľí ku tomu, keď pomôcť má sa niekomu. Vykonaj svoju vec dobre, synku! S týmto pekným činom zakončíme skvele dnešný deň. A keď podarí sa nám to,

zabodujeme si potom na zdravie: Themistokla toho mena druhého! Osvobodený od kuchyňského noža navždy, s ovsom, s jačmeňom a vôbec čím sa bude líbiť, krmený, hojnosťou oplývajúce, sťa patriarcha kačicieho národa, nech prežíva mnohé pokolenia, až ho konečne nasíteného životom zachváti lahúčková smrť!“

Tak hovoril som ku synkovi svojmu, jako hovoriť sa má, aby pohlo sa mäkké srdce — a ešte mnoho iného chcel som mu riecť — ale pozrite . . . chlapec už bol ten tam!

Svobodne preložil —m—

Vtáči spev.

Vtáčkovia malinkí
po hájoch lietali,
z halúzky na vetev
veselo skákali;
lež pri všetkej svojej
roztomilej vôli,
vtáčkovia tí ešte
posiaľ nemí boli.
Tu v poli, tam v lese
počuli pannenkú
nótiť, prespevovať
veselú pieseňku.
I oni tak chceli
pýštekom steboťat,
lež nevedeli tak
hrdielkom klokoťat.
Tu z tej modrej báni
neba vysokého,
zoslal Boh anjela
ku nim bielučkého.
A ten k nim prerečie:
„Sem, milí vtáčkovia,
zlette všetci ku mne
z milého vám krovia!“
Vytočil píšťalku
z halúzky vŕbovej,

a nótíť pieseňky
šumnulinké na nej:
hrubo a tenunko,
trasavo a jemne,
sladunko, veselo,
zadumčivo, temne.
Tu otvorí pýšteť
krdlík vtáčkov milých,
srdiečko jim tlučie
od citov podivných,
a hlasy príjomné
výndu jim z hrdielka,
a srdiečka jejich
radosť prejme veľká.
V roztomilom zvuku,
sťa zvončeka znenie,
rozľahlo sa hájom
vtáčkov švitoreníe. —
Vnideš-li do lesa,
ideš-li po poli,
všade tam počuješ
jak vtáček šveholt.
Pomysli si, dieťa,
že ten vtáček malý
so svojou pieseňkou
Pána Boha chváli!

Kto bol v práve?

Biedny, slabý starček uberal sa poľom, nesúc si v kapse niekoľko kúskov po dobrých ľudoch vypýtaného chleba a niekoľko krajciarov. Blížilo sa k poludniu a starček cítil hlad. I chcel vyňať si z kapsy podarovaný chlebič, aby odbavil obed; ale ponevác triasly sa mu ruky

starčekom, vypadnul chudákovi chlieb na zem. Zohnul sa a zdvihol ho hore. Na to jeho zohybovanie dívaly sa slnce, vetor a mráz; v domnení, že starček klania sa jim, začali sa medzi sebou takto hašteriť:

„Aha!“ rieklo slnce, „mne klania sa, aby som ho nepieklo!“

„Ale, čoby tebe! mne klania sa, lebo je v strachu, že dám mu zamrznúť!“ hovoril mráz.

„Ani jeden ani druhý nemáte pravdu, lebo starček klania sa mne!“ hlásil vetor.

Takto škriepily sa ešte za chvíľu, až konečne navrhlo slnce: „Najlepšie bude, keď opýtame sa starca samého!“

Všetci prijali ten návrh. Ponáhľali sa za starčekom a volali za ním: „Povedz že nám, človečku, komu z nás prináleží najväčšia česť?“

„Vetru!“ odpovedal starček.

„Hľa, teraz presvedčili ste sa!“ pýšil sa vetor.

„No počkaj, tak dlho budem ťa páliť, kým ťa neupečiem!“ vyhrazovalo slnce.

„Ej, veru ho neupečieš! lebo akonáhle začneš páliť, započnem ja viať!“ vetil vetor.

„Zato ale naničodníkovi dám ja zamrznúť!“ zkríknul zlostne mráz.

„Ani tebe nepodarí sa to; lebo keď ja nebudem viať, vtedy on nezamrzne!“ smial sa vetor a odletel hrdo do najbližšej dedinky za starčekom, kde mala ho dôjsť pomsta slnca a mrazu.

Starček tedy bol za spravodlivý svoj úsudok pred pálou slnca a chladom mrazu tichým vetrikom zachránený.

Spravodlivosťou dôjdeš najďalej!

Dľa ruského: *Mileca*.

Arithmetické oriešky.

Dovedna srátat, či sčítat sa majúce čísla menujeme sčítancami (addendami) a z sčítania obdržané číslo súčtom (sumou). Tak na pr. 5 a 2 sú sčítance a 7 je jich súčet. V nasledujúcich orieškoch bude vždy reč len o dvoch sčítancoch.

1. Ktoré dva sčítance dajú za súčet: a) 10? b) 20? c) 100? d) 1000?

2. Uďaj dve dĺžky, ktoré dovedna činia 1 méter! Obě tieto dĺžky vyslov a) v decimetroch, b) v centimetroch, c) v millimetroch, d) v decimetroch a centimetroch atď.

3. Vyhľadaj dve váhy, ktorých súčet obnáša 1 kilo a) v dekagramoch, b) v gramoch. Podobne uďaj dve váhy, ktoré rovnajú sa: a) 1 metrickému centu či 100 kilom, b) jednej tonne či 1000 kilom.